

# Лист до редакції

## РЕПЛІКА

Член-кореспондент Національної академії наук України, доктор філологічних наук, завідувач відділу теорії літератури Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАНУ Тамара Іванівна Гундорова – дослідник відомий і авторитетний як в Україні, так і далеко за її межами. Її доповіді на міжнародних форумах зазвичай викликають не тільки глибокий інтерес, а й широкі дискусії; її – чи не єдиного українського літературознавця – постійно запрошують для читання лекцій і курсів до різних країн – США, Німеччини, Японії, Австралії, що, безумовно, свідчить про високий рівень освіченості, креативність і суголосність сучасності наукового мислення нашої співвітчизниці. Кожна з її книжок стає своєрідною подією для української філологічної громади завдяки насиченості аналітичним матеріалом, оригінальності і сміливості, а головне – розкритості авторської думки, націленості не на нав'язування власної академічної концепції, а на співпрацю з творчим мисленням реципієнта, на роздуми й дискусію, яка – єдина – і може слугувати надійним шляхом до досягнень і переосмислень художніх текстів, явищ, постатей, процесів. Не становить винятку й остання монографія Т.Гундорової “Кітч і література. Травестії” (К.: Факт, 2008. – 284 с.), присвячена одній із найактуальніших і нагальних тем сучасності – проблемам розвитку масової літератури в її “крайній”, гіпертрофованій формі. За радянської доби в нашій країні декларувалося суто негативне ставлення до цього явища зарубіжної літератури (у нас, уважалося, її просто немає і не може бути) аж до кінця 1980-х рр. минулого століття. У США, скажімо, уже перша серйозна збірка статей, присвячена питанням масової культури, яка вийшла 1957 р. за редакцією Д.Макдональда, уміщувала розвідки і “за”, і “проти”. Відтоді “там” накопичилися гори теоретичної й практичної літератури. Ми тільки починаємо усвідомлювати як сам феномен масової культури, так і його контрверсійні потенції.

Новаторське дослідження Т.Гундорової, безумовно, не могло бути однозначним, безапеляційним, академічно-дидактичним, пропонувати читачеві завершені догматичні висновки. І навіть, зважаючи на підзаголовок “травестії”, на це не претендувало. Авторка висвітлює різні підходи сучасної гуманітаристики до масової культури, зокрема кітч, викладає власні думки, по-новому аналізує широко відомі тексти, запрошує до роздумів, виходу з автоматизму традиційного сприйняття, досягнення канонічного з погляду оновлених ситуацій, знань, меседжів – до дискусії, нарешті. І, як показує практика, це їй вдалося, про що свідчить і розгорнута рецензія Петра Іванишина “Літературознавство як кітч?”, уміщена в журналі “Слово і Час” (2009. – №7. – С. 76-86). Молодий доктор наук досить уважно прочитав наукову працю старшого колеги, зробив кілька слухних зауважень, висловив власну позицію, зумовлену рівнем своєї теоретичної обізнаності й характером власного сприйняття літератури. І це чудово, і це можна тільки вітати.

Проте вже в розлогій преамбулі П.Іванишин декларує пропонований відгук-рецензію не як реакцію літературознавця, а як витвір свідомого патріота, котрому “важко заплющувати очі на сумні вияви апатридського нігілізму чи політичних аберацій” (76). З огляду на цю настанову останні сторінки рецензії за своєю стилістикою та агресивністю нагадують “славнозвісні” публікації А.Жданова про журнали “Звезда” і “Ленинград”: зібравши до купи всі свої неглибокі знання про постмодернізм (не хочеться та й не варто цитувати цю нахапану докторську “премудрість”), рецензент обвинувачує його в “неабиякому імперіалістичному потенціалі”, а у праці Т. Гундорової як речника одної з постмодерністських течій – а саме фемінізму – знаходить “банальні і вторинні політично забарвлені гасла”, “ідеологічну упередженість”, “поганий науковий несмак” (?) (85).

Ми не ставимо собі за мету дати глибоку характеристику обговорюваної книжки, представити її як бездоганний текст або “захистити” авторку від агресивного рецензента: член-кореспондент НАНУ, завідувач відділу теорії літератури Інституту літератури у 2009 році (не 1946!) цього не потребує. Як члени редакційної колегії академічного журналу “Слово і Час” ми висловлюємо занепокоєння й незгоду з тим, щоб рецензії такої тональності, які “заквашено” на політичних засадах, а не на дослідницьких концептах, друкувалися на сторінках поважного академічного органу, котрий, будучи активним учасником літературного процесу в Україні, завжди прагне до толерантності, виваженості, сучасності філософського, гуманітарного, філологічного мислення, залишивши в минулому мономислення, догматизм і домінуючу ідейно-політичну заангажованість радянських часів.

*Тамара Денисова, Михайлина Коцюбинська, Галина Сиваченко*